Utbildningsutskottets betänkande 1984/85: 4

om grundskolans läroplan m. m.

Motionerna

1983/84: 313 av Jörgen Ullenhag m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringens uppdrag till skolöverstyrelsen hösten 1982 om undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium skall ändras så att det överensstämmer med riksdagens beslut våren 1983.

1983/84: 408 av Ulla Ekelund (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att berörda myndigheter får i uppdrag att utreda frågan om att till Lgr 80 foga en förteckning över psalmer och sånger som bör sjungas och läras i grundskolan.

1983/84: 544 av Anita Bråkenhielm (m) och Blenda Littmarck (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anhåller om åtgärder för bevarandet av en gemensam svensk sång- och lektradition i enlighet med vad i motionen anförts.

1983/84: 645 av Hugo Bergdahl (fp) och Lars Ernestam (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den nuvarande skolutbildningen inriktas så att ökade kunskaper bibringas eleverna i fråga om enskild ekonomisk planering.

1983/84: 657 av Catarina Rönnung (s) och Ingegerd Elm (s) vari yrkas att riksdagen beslutar begära att regeringen tillser att fredsundervisning blir ett huvudmoment i samhällskunskap och samhällsorientering och att en översyn görs av lärarnas behov av fortbildning och vidareutbildning.

1983/84: 659 av Anna Wohlin-Andersson (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att upphäva det tidigare fattade beslutet att betygen endast skall vara obligatoriska i årskurserna 8 och 9,
2. att riksdagen beslutar att uttala att betyg bör ges i årskurserna 3, 6 och 7 samt under höst- och vårterminen i årskurserna 8 och 9,
3. att riksdagen beslutar att betygsskalan skall vara sjugradig,
4. att riksdagen beslutar att bestämmelserna ändras så att alla elever ges rätt att utan tidsbegränsning komplettera sina slutbetyg från grundskolan,
5. att riksdagen beslutar att ett system för viktning av betygen snarast genomförs.

1983/84: 1239 av Ulla Ekelund (c) och Martin Olsson (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär att de lokala skolstyrelserna ges möjlighet att besluta att betyg får ges i årskurs 6.

1983/84: 1250 av Birgitta Rydle (m) och Elisabeth Fleetwood (m) vari yrkas att riksdagen beslutar att betyg i varje enskilt orienteringsämne i grundskolan skall få ges även efter läsåret 1985/86.

1983/84: 1258 av Maj Britt Theorin m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om utbildning för fredsfostran.

1983/84: 1259 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad internationell förståelse hos eleverna.

1983/84: 1690 av Bertil Fiskesjö (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om betygssystemet.

1983/84: 1698 av Birger Hagård (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om införande av "flitbetyg" i grundskolan.

1983/84: 1714 av Ulla Johansson (s) och Kjell Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att frågan om att införa den teoretiska körkorts- och trafikutbildningen i skolans läroplaner utreds.

1983/84: 1725 av Hagar Normark m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen uttalar sig för värdet av att införa undervisning i gammal och modern sällskapsdans på skolschemat i grundskolan från lågstadiet upp till årskurs 9.

1983/84: 1758 av Jan-Eric Virgin (m) och Ingvar Eriksson (m) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar sig för vikten av att läromedel i ämnet hemkunskap för såväl grundskolan som gymnasieskolan utarbetas,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om åtgärder i syfte att låta skolans måltider ingå som ett led i undervisningen.

1983/84: 2016 av Ulf Adelsohn m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att kunskapsmålet måste ges prioritet framför andra uppgifter som pålagts skolan,

2. att riksdagen uttalar att insatser för själva undervisningen skall sättas före andra verksamheter och investeringar i skolan,

6. att riksdagen beslutar att undervisning i engelska skall påbörjas i årskurs fyra,

8. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av läroplan och timplaner för grundskolan i syfte att uppnå dels en koncentration av grundsko-

lans arbete, dels en ökad differentiering av högstadiet i enlighet med vad som i motionen anförts,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts angående samhälls- resp. naturorienteringen på grundskolans högstadium,

11. att riksdagen beslutar avskaffa nuvarande tidsbegränsning för nivågruppering på grundskolans högstadium,

24. att riksdagen hos regeringen begär förslag till nya regler för betygsättningen i grundskolan innebärande att betyg skall ges på alla grundskolans stadier,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om komplettering av betyg.

1983/84: 2296 av Sture Ericson (s) och Håkan Strömberg (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder som ökar kunskaperna i handikappfrågor bland grundskole- och gymnasieelever.

1983/84: 2322 av Karin Söder (c), Rune Gustavsson (c) och Görel Bohlin (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om införande av s. k. stamsånger i grundskolan.

1983/84: 2324 av Ulla Tillander (c) och Stig Josefson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om nödvändigheten av att religionskunskapen ges den ställning som avses enligt läroplanens intentioner.

1983/84: 2504 av Elver Jonsson (fp) vari, med hänvisning till vad som anförts i den till trafikutskottet remitterade motionen 1983/84: 2503, yrkas att riksdagen uttalar sig för att skolan prioriterar trafikutbildningen för tvåhjulsfordon.

1983/84: 2513 av Rune Gustavsson m. fl. (c) vari, med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1983/84: 2512 – såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning och information i handikappfrågor.

Utskottet

Utskottet behandlar i det följande ett antal motioner vilka har väckts under den allmänna motionstiden under riksmötet 1983/84 och avser frågor med anknytning till i huvudsak grundskolans läroplan (Lgr 80).

I motion 1983/84: 2016 (m) anförs att ungdomsskolan dels skall ge alla medborgare en gemensam kunskapsbas, dels utveckla vars och ens personliga anlag såsom förberedelse för yrkesverksamhet eller fortsatta studier. *Kunskapsmålet* måste enligt motionärerna *ges prioritet* framför alla

andra uppgifter som skolan kommit att ägna mycket tid åt. Motionärerna begär att riksdagen skall göra ett uttalande av denna innebörd som vägledning för det lokala skolarbetet (yrkande 1). Vidare anförs i motionen att kommunerna såsom direkt ansvariga för verksamheten i skolan måste se till att eventulla prioriteringar inom skolområdet sker på sådant sätt att *själva undervisningen* alltid *sätts främst* (yrkande 2).

Med anledning av motionsyrkandena vill utskottet anföra följande.

Enligt 1 § skollagen (1962: 319) har den genom samhällets försorg bedrivna undervisningen av barn och ungdom till syfte att meddela eleverna kunskaper och öva deras färdigheter samt i samarbete med hemmen främja elevernas utveckling till harmoniska människor och till dugliga och ansvarskännande samhällsmedlemmar.

Utskottet erinrar om vad föredragande statsrådet i proposition 1982/83: 100 (s. 206) sammanfattande anför om elevernas skolgång:

Eleverna är i skolan för att lära och utvecklas. Viktigt är därvid att de lär sig känna respekt för kunskap och skolarbete. Vilka kunskaper skolan förmedlar är avgörande såväl för den enskilde som för samhället. Skolan ger i dag betydligt bredare kunskaper än tidigare. Den nya läroplanen för grundskolan betonar basfärdigheterna – alla elever måste få lära sig läsa, skriva och räkna. Skolan skall också hjälpa eleverna att värdera den omvärld de får uppleva t. ex. genom massmedierna och reklamen. Skolan har som en övergripande uppgift att skapa förståelse hos eleverna för att kunskaper behövs i samhället och blir allt viktigare ju mer komplicerat samhället blir. Tillgången till kunskaper får därför inte bli ett privilegium för en avgränsad krets. Det är under arbetet med att tillägna sig kunskaper som eleverna skall få träning i att samarbeta med andra. Skolan skall utveckla elevernas personlighet och skapa respekt för sådana värderingar som demokrati, solidaritet och respekt för andra människors liv och integritet, värderingar som är grundläggande för vårt samhälle.

Utskottet vill även erinra om vad sedermera i proposition 1983/84: 100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) har framhållits om en inriktning mot en ökad betoning av baskunskaper och basfärdigheter (s. 10 f.).

Utskottet, som för egen del vill betona skolans självklara uppgift att bibringa eleverna gedigna baskunskaper, anser med hänvisning till vad utskottet har redovisat i ärendet att yrkandena 1 och 2 i motion 1983/84: 2016 inte bör föranleda någon riksdagens särskilda åtgärd, varför de avstyrks.

Jämsides med att en koncentration av arbetet i grundskolan sker på visst angivet sätt krävs i motion 1983/84: 2016 (m) att åtgärder vidtas för att göra det möjligt att bättre tillvarata elevernas skilda anlag och intressen. Motionärerna föreslår att högstadiet differentieras efter i motionen angivna riktlinjer. I detta syfte bör riksdagen av regeringen begära en *översyn av läroplanen* för grundskolan (yrkande 8).

Utskottet vill med anledning av yrkandet anföra följande.

Att stärka demokratin och skapa ökad jämlikhet i samhället är grundläggande för det svenska skolväsendet. Utbildningen spelar följaktligen en stor roll för fördelningen av välfärd och inflytande, för den kulturella miljön och för att förbereda människor för en aktiv samhällsverksamhet.

För att nå de uppställda målen krävs enligt utskottet en yttre organisation av skolan som präglas av enhetlighet. Hela utbildningen under de första nio åren är tillgänglig för alla. Därmed har man närmat sig ett av jämlikhetsmålen, att ge alla ungdomar oberoende av bostadsort och ekonomisk bakgrund en bred grundutbildning och lika möjligheter till fortsatt utbildning i det frivilliga skolväsendet. Genom ett gemensamt innehåll i undervisningen har grunden lagts till gemensamma referensramar för ungdomarna. Ett annat uttryck för samma strävan har varit och är att ge skolklassen en allsidig social sammansättning. På så sätt möts människor med olika social bakgrund, med olika erfarenheter och värderingar. Därigenom kan bryggor av förtrogenhet och respekt slås mellan grupper och individer.

Samtidigt som utbildningspolitiken har strävat mot enhetlighet när det gäller den yttre organisationen har den strävat mot mångfald när det gäller att utveckla det inre arbetet i skolan. Kraven på eleverna i skolan kan inte göras enhetliga. Barnen har skiftande förutsättningar och intressen. Den stimulans som deras hem- och fritidsmiljö kan ge är skiftande. Kraven på eleverna och på skolan måste därför variera.

De övergripande målen om demokrati och jämlikhet kan enligt utskottet bäst tillgodoses inom ramen för en enhetlig organisation.

Utskottet erinrar om att den nu gällande läroplanen för grundskolan trädde i kraft i sin helhet läsåret 1982/83. Det finns enligt utskottets uppfattning inte skäl för riksdagen att begära en översyn av läroplanen i enlighet med motion 1983/84: 2016 yrkande 8. Riksdagen bör därför avslå yrkandet.

Med hänvisning till den motivering för avslag på ett motionsyrkande om att avskaffa nuvarande tidsbegränsning för *nivågruppering* på grundskolans högstadium som utskottet anförde under riksmötet 1982/83 (mot. 1982/83: 581 yrk. 7, UbU 1982/83: 18 s. 10 f.) föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1983/84: 2016 (m) yrkande 11.

I tre motioner tas frågor upp som rör *orienteringsämnena* på grundskolans högstadium. Enligt motion 1983/84: 2016 (m) yrkande 9 bör det prövas om inte de enskilda ämnena inom de natur- resp. samhällsorienterande ämnesblocken bör åtskiljas klarare. I motion 1983/84: 313 (fp) erinras om riksdagens beslut våren 1983 om undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium (prop. 1982/83: 100, mot. 1982/83: 581 yrk. 6, 1982/83: 756, 1982/83: 967 yrk. 3, UbU 1982/83: 18, rskr 1982/83: 197). Motionärerna begär att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringens uppdrag till skolöverstyrelsen (SÖ) den 25

november 1982 om undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium skall ändras så att det överensstämmer med riksdagens beslut. Enligt uppdraget skall SÖ bl. a. senast den 1 mars 1986 till regeringen inkomma med en bedömning av när övergången till ett ämnesövergripande arbetssätt i orienteringsämnen på högstadiet kommer att vara genomförd. Riksdagen bör enligt motion 1983/84: 1250 (m) besluta att betyg i varje enskilt orienteringsämne i grundskolan skall få ges även efter läsåret 1985/86.

Utskottet har i sitt betänkande 1982/83: 18 s. 4 ff. behandlat frågan om undervisningen och betygsättningen i orienteringsämnena på grundskolans högstadium. Därvid redovisade utskottet vad som f. n. gäller, jfr Lgr 80 s. 41 f., s. 113–128 och förordning (1982: 993) med provisoriska bestämmelser om undervisning och betygsättning i orienteringsämnen på grundskolans högstadium m. m. Bestämmelserna i nämnda förordning gäller till utgången av juni 1986. Utskottet framhöll att betygssystemet för orienteringsämnena på grundskolans högstadium måste utformas efter det sätt på vilket undervisningen faktiskt bedrivs. Arbetssättet borde även efter läsåret 1985/86 vara avgörande för formerna för betygsättning. Vad utskottet hade anfört i ärendet gav riksdagen som sin mening regeringen till känna (rskr. 1982/83: 197). Beträffande det i motion 1983/84: 313 angivna uppdraget av regeringen till SÖ kan inte utskottet finna att det strider mot riksdagens uttalande. Detta uttalande gäller. Utskottet utgår från att det vägs in vid regeringens ställningstagande till hur undervisningen m. m. skall anordnas i orienteringsämnena på högstadiet, när de nuvarande provisoriska bestämmelserna upphör att gälla. Med hänvisning till vad utskottet här har redovisat föreslår utskottet att motionerna 1983/84: 2016 yrkande 9, 1983/84: 313 och 1983/84: 1250 avslås av riksdagen.

I ett antal motioner framförs krav på förändringar i vad gäller *antalet betygstillfällen* i grundskolan. Enligt förslag i motion 1983/84: 2016 (m) yrkande 24 bör riksdagen hos regeringen begära förslag till nya regler för betygsättningen innebärande att betyg skall ges på alla grundskolans stadier. Riksdagens nu gällande beslut att betyg skall ges endast i årskurserna 8 och 9 bör enligt motion 1983/84: 659 (c) yrkande 1 upphävas. I stället föreslås i motionen att riksdagen uttalar sig för att betyg skall ges "i årskurserna 3, 6 och 7 samt under höst- och vårterminerna i årskurs 8 och 9" (yrkande 2).

De nu gällande reglerna för betygsättning i grundskolan baseras på de beslut i frågan som riksdagen fattade våren 1979 i samband med beslutet om ny läroplan för grundskolan (prop. 1978/79: 180, UbU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 422). Riksdagen har efter detta beslut vid flera tillfällen haft att ta ställning till motionsledes framförda förslag om ändringar i betygssystemet. Förslagen har avvisats av riksdagen, som bl. a. har hänvisat till att beslutet år 1979 om betygen i grundskolan togs med bred majoritet (jfr

UbU 1981/82: 2 och 1982/83: 18). Utskottet finner att det inte heller nu föreligger skäl för riksdagen att uttala sig för förändringar i betygssystemet på sådant sätt som förordas i motionerna 1983/84: 659 yrkandena 1 och 2 samt 1983/84: 2016 yrkande 24. Med detta avstyrker utskottet motionerna.

Utskottet avstyrkte våren 1983 en motion med förslag om ett visst *kommunalt initiativ i vad gäller betygsättningen* (mot. 1981/82: 763, UbU 1981/82: 13). Då utskottet inte har ändrat uppfattning i frågan, föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1983/84: 1239 (c), vari framförs ett likartat yrkande avseende årskurs 6.

I motion 1983/84: 1698 (m) föreslås att SÖ får i uppdrag att vidta sådana åtgärder att det blir möjligt för regeringen att presentera förslag om införande av ett särskilt *betyg som ger en bild av elevens karaktärsegenskaper* såsom energi, initiativförmåga, samarbetsförmåga, ledaregenskaper etc.

Utskottet vill mot bakgrund av motionen erinra om den roll som de enskilda samtalen skall spela. I den nya läroplanens för grundskolan (Lgr 80) riktlinjer anges bl. a. syftet med de enskilda samtalen och de möjligheter som genom dem ges för lärarna att få del av föräldrarnas kunskaper om och syn på sina barn, så att skolans bild av eleverna kan bli så allsidig som möjligt. Föräldrarna skall å sin sida bl. a. genom samtalen kunna följa sina barns studier och få veta hur barnen utvecklas.

Med hänvisning härtill och till vad utskottet anförde vid behandlingen av ett likartat motionsyrkande hösten 1981 (mot. 1980/81: 184, UbU 1981/82: 2) avstyrker utskottet motion 1983/84: 1698.

I motion 1983/84: 1690 (c) yrkande 2 anförs bl. a. att betygen måste vara ett mått på elevernas faktiska kunskaper, om de skall vara meningsfulla och rättvisande. Alla former av s. k. *relativa betyg* är därför orimliga. Vidare anser motionären den nuvarande femgradiga *betygsskalan* vara alltför snäv. Den bör enligt motionären lämpligen ersättas med en tiogradig skala. Även enligt motion 1983/84: 659 (c) yrkande 3 är stegen i den nuvarande betygsskalan alltför få. För att erhålla en rättvisande betygsättning bör enligt motionärerna betygsskalan vara sjugradig.

Utskottet finner anledning att erinra om att riksdagens i det föregående nämnda beslut våren 1979 om betygssystem för grundskolan bl. a. innebar en modifiering av systemet i syfte att undvika oönskade konsekvenser av den s. k. normalfördelningen, vilken innebär att en bestämd andel elever skall ha ett visst bestämt betyg i varje ämne. I en del fall hade fördelningen kommit att uppfattas som gällande för en enskild klass. Den beslutade förändringen innebär att i den femgradiga betygsskalan är "tre" medelbetyg. För övriga betygsgrader, som skall ges med hänsyn till elevernas prestationer, skall inte finnas någon given proportion. I normalfallet skall emellertid antalet fyror och tvåor vara fler än antalet femmor och ettor (jfr prop. 1978/79: 180 s. 94).

I vad gäller gymnasieskolan erinrar utskottet om att frågan om det relativa betygssystemet behandlades av utskottet i samband med proposition 1983/84: 116 om gymnasieskola i utveckling. Med hänvisning till vad föredragande statsrådet hade anfört om att förändringar i det nuvarande betygssystemet borde anstå till dess att klarhet hade nåtts om möjligheterna att skapa ett nytt kurssystem i gymnasieskolan avstyrkte utskottet ett motionsledes framfört förslag om s. k. kursrelaterat betygssystem.

Beträffande antalet steg i betygsskalan anser sig utskottet inte ha skäl för att tillstyrka en förändring i den riktning som motionärerna anger.

Riksdagen föreslås med hänvisning till vad utskottet här har anfört om det relativa betygssystemet m. m. avslå motionerna 1983/84: 659 yrkande 3 och 1983/84: 1690 yrkande 2.

I motionerna 1983/84: 659 (c) yrkande 4 och 1983/84: 2016 (m) yrkande 25 aktualiseras frågan om att genom kompletterande studier kunna få ett *slutbetyg* från grundskolan och gymnasieskolan *omprövat*. Motionärerna menar att denna möjlighet skall ges.

Riksdagen har vid tidigare tillfällen ställt sig avvisande till tanken om rätt till konkurrenskomplettering. Med hänvisning till vad utskottet har anfört i frågan i sina betänkanden UbU 1981/82: 2 och 1982/83: 7 avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 659 yrkande 4 och 1983/84: 2016 yrkande 25.

Enligt motion 1983/84: 659 (c) yrkande 5 bör riksdagen besluta att ett system för *viktning av betygen* snarast genomförs.

I anledning av uppdrag av den dåvarande regeringen att inkomma med förslag till ändring i förordningen om grundskolans kompetensvärde i form av bestämmelser om viktning av betyg så att skälig hänsyn kan tas till att skilda ämnen, ämnesgrupper och tillval har olika tidsmässig omfattning uttryckt i antalet stadieveckotimmar har SÖ i skrivelse den 5 november 1982 redovisat resultaten av en utredning i ärendet. Överstyrelsen var inte beredd att föreslå förändringar av ifrågavarande förordning i nu berört hänseende.

När det gäller viktning av gymnasieskolbetyg vid ansökan till högskolestudier, har utskottet i sitt betänkande UbU 1983/84: 29 (s. 32) haft anledning att hänvisa till att kommittén (U 1983: 03) för översyn av reglerna för tillträde till grundläggande högskoleutbildning enligt sina direktiv (dir. 1983: 58) bl. a. skall pröva frågan om viktning av betyg vid urval. Mot bakgrund av de redovisade förhållandena avstyrker utskottet motion 1983/84: 659 yrkande 5.

I motion 1983/84: 2016 (m) yrkande 6 framförs uppfattningen att det inte är meningsfullt att påbörja studiet av främmande språk, innan man tillägnat sig en ordentlig grund i det egna språket. Undervisningen i det första främmande språk som studeras i grundskolan – *engelska* – bör därför enligt motionärerna inte påbörjas förrän i årskurs fyra.

Enligt bestämmelserna i Lgr 80 skall engelska förekomma i varje årskurs fr. o. m. årskurs 3. Emellertid får skolstyrelsen besluta att engelska skall förekomma först på mellanstadiet. I så fall skall ämnet förekomma i varje årskurs fr. o. m. årskurs 4. Utskottet har erfarit att möjligheten att starta undervisningen i engelska först i årskurs 4 utnyttjas i mycket stor omfattning. Med hänvisning till de redovisade förhållandena bör enligt utskottets mening motion 1983/84: 2016 yrkande 6 inte föranleda någon riksdagens särskilda åtgärd. Utskottet avstyrker därmed yrkandet.

I motionerna 1983/84: 657 (s) och 1983/84: 1258 (s) framhålls hur viktigt det är att *freds- och konfliktfrågor* får en stark ställning i skolans undervisning. Enligt motionärerna föreligger behov av utbildnings- och fortbildningsinsatser på området, vilka riktar sig till lärarna. Mot bakgrund av att en växande andel av eleverna i grundskolan har invandrarbakgrund begärs i motion 1983/84: 1259 (fp) yrkande 6 ett uttalande av riksdagen om behovet av åtgärder för att nå ökad *internationell förståelse* hos eleverna.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är en viktig uppgift för skolan att ge eleverna kunskaper om förhållanden som leder till mänskliga, sociala och nationella konflikter, så att elevernas engagemang för fred och internationell förståelse ökar. I likhet med motionärerna vill utskottet peka på att frågor om fred och internationellt samarbete tas upp i läroplanen för grundskolan (Lgr 80) och läroplanen för gymnasieskolan (Lgy 70) såväl i avsnitten Mål och riktlinjer som under huvudmomenten i de samhällsorienterande ämnena resp. ämnet samhällskunskap. Utskottet konstaterar därmed att undervisning i de nu aktuella frågorna skall meddelas i skolan.

Språk- och kulturarvsutredningen överlämnade hösten 1983 sitt huvudbetänkande Olika ursprung – Gemenskap i Sverige, Undervisning för språklig och kulturell mångfald (SOU 1983: 57) till regeringen. Utredningen föreslog bl. a. att s. k. interkulturell undervisning borde vara grund för fortsatta och nödvändiga åtgärder inom skolundervisningen i nu berört hänseende. Förslaget bereds inom regeringskansliet.

I vad gäller lärarnas utbildning på området konstaterar utskottet att det ankommer på de ansvariga utbildningsmyndigheterna att se till att lärarna ges sådana kunskaper att en meningsfull och ändamålsenlig skolundervisning om de berörda frågorna kan ske. Utskottet har inhämtat att SÖ till samtliga grundskolor, gymnasieskolor och folkhögskolor har sänt ut en förteckning med förslag till material för lärarna att användas i undervisningen om fred, utveckling och mänskliga rättigheter. SÖ har för avsikt att kontinuerligt revidera och komplettera förteckningen. I det nya systemet för personalutbildning i skolan (prop. 1980/81: 97, UbU 1980/81: 37, rskr 1980/81: 385) är utbildning i fred och försvar ett prioriterat område.

Utskottet har erfarit att det inom SÖ pågår särskilt projektarbete avseende internationell förståelse och fostran till fred. Vidare har svenska unescorådet beslutat att Sverige skall delta i Unescos skolprojekt Asso-

ciated Schools project (ASPRO), vars syfte är att pröva nya former för att utveckla undervisningen i internationell förståelse och att underlätta utbyte av information, lärare och elever m. m. mellan skolor i olika länder.

Utskottet vill starkt understryka det angelägna i att fredsundervisningen sker i sådana former att elevernas kunskaper om fredens förutsättningar och om krigs orsaker förbättras. Fördjupade kunskaper inom samhällskunskaps- och historieämnena är härvid av central betydelse.

Med hänvisning till vad utskottet nu har anfört om undervisning m. m. i frågor rörande fred och internationell förståelse föreslår utskottet att riksdagen inte vidtar någon särskild åtgärd med anledning av motionerna 1983/84: 657, 1983/84: 1258 och 1983/84: 1259 yrkande 6. Utskottet avstyrker därmed motionerna.

I ett par motioner tas *handikappfrågor* upp till behandling. Det är av värde, framhålls det i motion 1983/84: 2296 (s), inte bara för de handikappade att deras integrering i samhället underlättas. Det är pedagogiskt tämligen lätt att göra "handikappkunskap" till ett åskådligt, opinionsbildande och attitydförändrande inslag i undervisningen. Motionärerna begär åtgärder som ökar kunskaperna i handikappfrågor bland skoleleverna. Förskollärare, gymnastiklärare och journalister anges i motion 1983/84: 2513 (c) yrkande 1 (motivering återfinns i den till socialutskottet remitterade motionen 1983/84: 2512) som yrkesgrupper vilka genom sin verksamhet i betydande utsträckning har möjlighet att sprida information och väcka opinion i handikappfrågor. Denna omständighet bör därför speciellt uppmärksammas i berörda utbildningar.

Riksdagen beslutade under det förra riksmötet om åtgärder för elever med handikapp i det allmänna skolväsendet (prop. 1983/84: 27, UbU 1983/84: 8, rskr 1983/84: 112).

I vad gäller kunskaper hos skoleleverna i handikappfrågor erinrar utskottet om att frågor om människor med skilda slag av handikapp tas upp i läroplanerna för grundskolan och gymnasieskolan. Beträffande lärarutbildningsfrågor i nu berört hänseende har universitets- och högskoleämbetet (UHÄ) och SÖ i särskilda skrivelser den 18 september 1984 resp. den 3 februari 1984 redovisat uppdrag av regeringen den 13 januari 1983 avseende bl. a. behov och utbildning av lärare för insatser inom skolväsendet för elever som behöver särskilt stöd.

Utskottet anser att det mot bakgrund av läroplanernas bestämmelser och de nu redovisade förhållandena finns goda förutsättningar att uppnå syftena med motionerna 1983/84: 2296 och 1983/84: 2513 yrkande 1. Utskottet avstyrker därmed motionerna.

I motion 1983/84: 645 (fp) krävs att eleverna genom undervisningen bibringas mera kunskaper i *enskild ekonomisk planering*. Konsten att planera sin egen ekonomi beror i hög grad på de kunskaper som man inhämtat i unga år, menar motionärerna. Krav på att stärka ämnet hem-

kunskap i skolan förs fram i motion 1983/84: 1758 (m). Detta föreslås ske dels genom att läromedel i ämnet utarbetas (yrkande 1), dels genom att låta skolans måltider ingå som ett led i undervisningen (yrkande 2).

Utskottet erinrar om att syftet med grundskolans undervisning i hemkunskap enligt Lgr 80 är "att eleverna skall få förutsättningar att rationellt och i samverkan ekonomiskt planera boende och skötsel av hem, mathållning, kläder, hygien och hushållsekonomi" samt "att eleverna skall inse betydelsen av hushållning med personliga och gemensamma resurser" (s. 85). Som särskilt huvudmoment på samtliga stadier anges i läroplanen Konsumentekonomi. SÖ har givit ut kommentarmaterial i konsumentfrågor (SÖ:s publikation Läroplaner 1984: 1).

När det gäller läromedel i ämnet hemkunskap erinrar utskottet om att statens institut för läromedelsinformation (SIL) bl. a. skall verka för förbättrad tillgång på läromedel inom områden där det råder brist på läromedel. I sammanhanget vill utskottet emellertid erinra om den genom riksdagens beslut våren 1979 om ny läroplan för grundskolan vidgade innebörden av begreppet läromedel (jfr 5 § 1 kap. skolförordningen och Lgr 80 s. 50 f.).

Beträffande skolans måltider som ett led i undervisningen hänvisar utskottet till vad utskottet anförde i frågan i sitt betänkande UbU 1982/83: 18 s. 12.

Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 645 och 1983/84: 1758.

Utskottet behandlade hösten 1982 i sitt betänkande UbU 1982/83: 4 utförligt frågor rörande ämnet *religionskunskap* i grundskolan. Med hänvisning till vad utskottet då anförde och till vad i Lgr 80 föreskrivs om undervisningen i religionskunskap (s. 127 f.) bör riksdagen avslå motion 1983/84: 2324 (c) om religionskunskapens ställning i grundskolan.

Beträffande kravet på ett uttalande av riksdagen om värdet av att *undervisning i sällskapsdans* förs in på grundskolans schema föreslår utskottet att riksdagen med hänvisning till sitt ställningstagande tidigare i samma fråga (mot. 1982/83: 461, UbU 1983/84: 5) avslår motion 1983/84: 1725 (s).

I motionerna 1983/84: 408 (c), 1983/84: 544 (m) yrkande 1 och 1983/84: 2322 (c, m) föreslås att sådana psalmer, sånger och lekar ställs samman och förtecknas vilka bör läras in i grundskolan. Syftet med en sådan åtgärd är att söka bevara en svensk *sång- och lektradition*.

Utskottet har tidigare utförligt behandlat ett likartat förslag och avstyrkt detsamma (mot. 1981/82: 676 yrkande 1, UbU 1982/83: 4). Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå även de i förevarande sammanhang aktuella motionerna.

Enligt motion 1983/84: 1714 (s) vore det ändamålsenligt, om skolan tog hand om den teoretiska *utbildningen för körkort*. Motionärerna önskar en

utredning av möjligheten att föra in en sådan utbildning i skolans läroplan. Med hänvisning bl. a. till motorcykelfordonens utveckling och de ökade kraven på motorcykelförarna hemställs i motion 1983/84: 2504 (fp) (motivering återfinns i den till trafikutskottet remitterade motionen 1983/84: 2503) att riksdagen uttalar sig för att skolan prioriterar trafikutbildningen för tvåhjulsfordon.

Riksdagen beslutade våren 1982 om riktlinjer för det framtida trafiksäkerhetsarbetet (prop. 1981/82: 81, TU 1981/82: 19, rskr 1981/82: 231). I sitt betänkande framhöll trafikutskottet bl. a. att det är en mycket angelägen uppgift för skolan att fostra eleverna till att i trafiken visa ansvar, hänsyn och respekt.

Utbildningsutskottet instämmer i vad trafikutskottet då anförde och vill i sammanhanget dels erinra om att trafikfrågor tas upp i Lgr 80, dels hänvisa till den utförliga handledning till Lgr 80, Skolan och trafiken, som har framställts i samarbete mellan SÖ och trafiksäkerhetsverket (Liber Utbildningsförlaget, Stockholm 1983). Utskottet är av bl. a. samhällsekonomiska skäl inte berett att nu föreslå åtgärder i syfte att tillförsäkra plats för körkortsutbildning för alla elever inom ramen för den reguljära skolundervisningen. Med detta avstyrker utskottet motionerna 1983/84: 1714 och 1983/84: 2504.

Hemställan

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande *vissa prioriteringar inom skolans verksamhet*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2016 yrkandena 1 och 2,
2. beträffande *översyn av läroplanen för grundskolan*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2016 yrkande 8,
3. beträffande *nivågruppering på grundskolans högstadium*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 2016 yrkande 11,
4. beträffande *undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 313, 1983/84: 1250 och 1983/84: 2016 yrkande 9,
5. beträffande *antalet betygstillfällen i grundskolan*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 659 yrkandena 1 och 2 samt 1983/84: 2016 yrkande 24,
6. beträffande *visst lokalt initiativ i fråga om betygsättning*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 1239,
7. beträffande *betygsättning av elevs karaktärsegenskaper*
   att riksdagen avslår motion 1983/84: 1698,

8. beträffande *det relativa betygssystemet m. m.*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 659 yrkande 3 och 1983/84: 1690 yrkande 2,
9. beträffande *konkurrenskomplettering av betyg*
   att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 659 yrkande 4 och 1983/84: 2016 yrkande 25,
10. beträffande *viktning av betyg*
    att riksdagen avslår motion 1983/84: 659 yrkande 5,
11. beträffande *undervisning i engelska*
    att riksdagen avslår motion 1983/84: 2016 yrkande 6,
12. beträffande *undervisning m. m. om fred och internationell förståelse*
    att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 657, 1983/84: 1258 och 1983/84: 1259 yrkande 6,
13. beträffande *kunskaper i handikappfrågor*
    att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 2296 och 1983/84: 2513 yrkande 1,
14. beträffande *enskild ekonomisk planering m. m.*
    att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 645 och 1983/84: 1758,
15. beträffande *religionskunskapens ställning i grundskolan*
    att riksdagen avslår motion 1983/84: 2324,
16. beträffande *undervisning i sällskapsdans*
    att riksdagen avslår motion 1983/84: 1725,
17. beträffande *sång- och lektradition m. m.*
    att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 408, 1983/84: 544 yrkande 1 och 1983/84: 2322,
18. beträffande *körkortsutbildning i skolan*
    att riksdagen avslår motionerna 1983/84: 1714 och 1983/84: 2504.

Stockholm den 15 november 1984

På utbildningsutskottets vägnar
GEORG ANDERSSON

Närvarande vid ärendets slutbehandling: Georg Andersson (s), Kerstin Göthberg (c), Per Unckel (m), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Helge Hagberg (s), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydle (m), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Larz Johansson (c), Ingvar Johnsson (s), Barbro Nilsson i Örnsköldsvik (s), Linnea Hörlén (fp) och Nils Berndtson (vpk).

Reservationer

1. Prioriteringar inom skolans verksamhet, översyn av grundskolans läroplan, m. m. (mom. 1–3)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 4 som börjar "Med anledning" och slutar "de avstyrks" bort ha följande lydelse:

Dagens Sverige har byggts på en stark tro på framtiden. Människornas vilja att skapa en bättre framtid för sig själva och för det uppväxande släktet har varit av central betydelse.

Många av de värderingar som tidigare bar upp vårt samhälle har numera gått förlorade. Orsakerna till dessa förändringar ligger i stor utsträckning utanför utbildningsområdet. De förändrade värderingarna försvårar emellertid skolans uppgift att bibringa eleverna nödvändiga kunskaper och färdigheter. Samtidigt är det uppenbart att värderingsförskjutningar, som menligt inverkar på enskildas och samhällets utvecklingsmöjligheter, kunnat komma till stånd först och främst därför att skolan under lång tid försummat sin främsta uppgift: att förmedla kunskaper och färdigheter. Kunskapsförmedlingen och färdighetsträningen har fått stå tillbaka till förmån för andra uppgifter.

Skolan skall ge en gemensam basutbildning. Alla har en ovillkorlig rätt att få fungerande färdigheter i att läsa, skriva, tala och räkna. Alla skall också bibringas grundläggande kunskap om vårt kulturarv, människan, samhället, tekniken och naturen. Skolan skall således ge en allmänbildning som kan bidra till ett rikare liv, skapa förståelse för hur vårt samhälle vuxit fram och en vilja att vidareutveckla vårt land.

Undervisningen skall samtidigt präglas av den grundläggande utgångspunkten att varje människa är unik. Förståelse för att allas insatser, små som stora, bildar den helhet på vilken vårt gemensamma välstånd vilar är viktig. De unga måste få känna att all deras inneboende kapacitet kan och skall utvecklas och bli till nytta för dem själva och för vårt land.

Skolan måste för att nå dithän ge alla elever stöd och stimulans. Särskilda utvecklingsprogram är lika självklara för elever med stora personliga resurser som för elever med svårigheter av skilda slag. En jämlikhetssträvan som syftar till lika resultat och inte till lika chanser att utvecklas så långt som möjligt är hänsynslös mot den enskilde och en förlust för samhället.

Skolan har tillsammans med föräldrarna ett stort ansvar för de värderingar som utvecklas hos den uppväxande generationen. Också skolan skall fostra och förmedla respekt för de normer, bl. a. tolerans och respekt för andra, på vilka vårt samhälle bygger. Insikt måste skapas om att

kunskap är en nödvändig grund för analys och kritiskt tänkande. Kritik utan kunskaper och perspektiv blir lätt ett meningslöst självändamål.

Enligt utskottets mening bör regeringen uppdra åt SÖ och länsskolnämnderna att vidta åtgärder för att ge kunskapsmålet prioritet i skolans verksamhet. På samma sätt som utbildningens innehåll och skolan som arbetsplats skall betona kunskapsmålet skall användningen av resurserna göra det. En allt större andel av de medel som stat och kommuner satsar på skolan går i dag till ändamål vid sidan av den direkta undervisningen, såsom skolbyggnader, inventarier samt icke-pedagogiskt verksam personal. Denna trend måste brytas. Detta är speciellt viktigt när resurserna, som nu, är knappa. Kommunerna måste som direkt verksamhetsansvariga tillse att eventuella prioriteringar inom skolområdet sker så att själva undervisningen alltid sätts främst. Utskottet vill för sin del understryka värdet av en stor lokal frihet i fråga om resursanvändningen både när det gäller grundskolan och gymnasieskolan. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1983/1984: 2016 yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar "Utskottet vill med" och på s. 5 slutar "yrkande 11" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att skolans uppgifter bör renodlas. Skolan kan inte överta delar av familjens naturliga ansvar för barnens fostran utan menliga konsekvenser för undervisningens resultat. En förutsättningslös genomgång av ämnena och deras innehåll måste göras i syfte att ge skolan tillräcklig tid för uppgifter som bara skolan kan utföra. Vidare bör enligt utskottet åtgärder vidtas för att göra det möjligt att bättre tillvarata elevernas skilda anlag och intressen. Åtgärderna bör i första hand avse högstadiet.

I högstadieåldern utvecklas elevernas personligheter och personliga intressen snabbt. Om inte skolan förmår möta denna utveckling med en individuellt inriktad utbildning kommer den enskilde inte att tillägna sig de kunskaper och uppöva de färdigheter han eller hon annars är kapabel till. Det leder till kvalitativa konsekvenser för alla. För många resulterar högstadiets stelhet i bristande engagemang och i värsta fall totalt ointresse för utbildning över huvud taget.

Ett högstadium som inte förmår engagera alla elever är oacceptabelt. Det leder dessutom till att just det mål dagens skola ger ett sådant försteg, nämligen utjämningen, inte kan uppnås. Den faktiska utslagning som ointresset åstadkommer får långt allvarligare sociala konsekvenser än den risk för socialt sneda val som ett mera differentierat högstadium anses leda till. Värst drabbas härvid de elever som den sammanhållna grundskolan först och främst säger sig vilja stödja. Skilda undersökningar pekar särskilt ut barn från icke studiemotiverade hem.

Mot den här angivna bakgrunden hemställer utskottet att riksdagen

begär att regeringen föranstaltar om åtgärder i syfte att differentiera högstadiet i enlighet med vad som förordas i motion 1983/84: 2016 yrkande 8. Detta bör riksdagen med bifall till motionsyrkandet som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt motion 1983/84: 2016 (m) yrkande 11 bör läroplanens tidsbegränsning för s. k. *nivågruppering* avskaffas.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att de nuvarande reglerna om tidsbegränsning för anordnande av särskilda grupper av sådana elever som måste ha betydligt mer hjälp än andra bör tas bort. Om man i en skola finner att eleverna gynnas av en undervisning baserad på en gruppindelning efter individernas behov eller förmåga, bör en sådan gruppering få ske. Möjligheterna att anpassa undervisningen till den enskilde eleven kan härigenom bättre tas till vara. Riksdagen bör med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 11 som sin mening ge regeringen detta till känna.

dels att utskottets hemställan under 1–3 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *vissa prioriteringar inom skolans verksamhet*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
2. beträffande *översyn av läroplanen för grundskolan*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,
3. beträffande *nivågruppering på grundskolans högstadium*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

2. Undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium (mom. 4)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Utskottet har" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

De praktiska svårigheterna med en långt driven integration är uppenbara. För att ett övergripande arbetssätt skall kunna praktiseras i orienteringsämnen (de samhällsorienterande, dvs. geografi, samhällskunskap, historia och religionskunskap resp. de naturorienterande, dvs. biologi, fysik, kemi och teknik) på grundskolans högstadium krävs antingen att två eller flera lärare arbetar i arbetslag eller att en och samma lärare är behörig i samtliga fyra samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen.

Åtskilliga lärare känner tvekan inför sina förutsättningar att klara arbete

i arbetslag. Ingen skall heller behöva tvingas till ett arbetssätt han eller hon inte anser sig kunna fullfölja på ett kvalitativt fullgott sätt.

För att komma bort från en situation med mer än en lärare för undervisningen i samhällsorienterande resp. naturorienterande ämnen söker man på många håll att organisera tjänstgöring för lärare som omfattar fler ämnen än de som ingår i lärarens kompetens. Även om syftet är vällovligt är ett sådant förfarande ett uttryck för bristande respekt för kunskap och kompetens. På sikt innebär sådana åtgärder en sänkning av utbildningens kvalitet. Det måste vara en självklar princip att kompetenta och behöriga lärare svarar för undervisningen även i orienteringsämnena.

Det starka och på sikt ovillkorliga kravet på integration strider mot en av de bärande idéerna i Lgr 80, nämligen att det är lärarens frihet att i samråd med eleverna välja den organisation och de metoder som bäst leder till uppsatta mål.

Den samordning av undervisningen i de enskilda orienteringsämnena som enligt utskottets mening bör komma i fråga får inte utformas så att gränserna mellan de i ämnesgrupperna ingående ämnena raderas ut eller sakinnehållet i dem tunnas ut. Inlärning och därmed kvaliteten i undervisningen är beroende av att ämnesgränser upprätthålls. Vårt samlade vetande är grupperat i ämnesstrukturer som eleverna måste ges träning att orientera sig i. Utan att ämnesgränserna upphävs finns emellertid betydande vinster att göra genom samordning av likartade moment inom flera ämnen.

Mot den här angivna bakgrunden är betygsättning i varje enskilt ämne självklar. Några blockbetyg bör alltså inte kunna komma i fråga varken före eller efter läsåret 1985/86. Ett entydigt riksdagsbeslut av denna innebörd är enligt utskottets mening nödvändigt också av det skälet att regeringen hittills inte velat ta hänsyn till vad riksdagen uttalat om möjligheten att också efter 1986 ge betyg i de enskilda orienteringsämnena.

Vad utskottet här har anfört om undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium bör riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 1250 och 1983/84: 2016 yrkande 9 samt med anledning av motion 1983/84: 313 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 1250 och 1983/84: 2016 yrkande 9 samt med anledning av motion 1983/84: 313 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

3. Undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium (mom. 4)

Kerstin Göthberg (c), Larz Johansson (c) och Linnea Hörlén (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar "Utskottet har" och slutar "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att riksdagens uttalande i frågan våren 1983 borde ha föranlett åtgärder från regeringens sida. I regeringens skrivelse 1983/84: 80 (s. 120) med redogörelse för behandlingen av riksdagens skrivelser har regeringen inte redovisat utan "glömt bort" viss del av riksdagens beslut med anledning av UbU 1982/83: 18, nämligen att arbetssättet vid undervisningen i orienteringsämnen på grundskolans högstadium även efter läsåret 1985/86 bör vara avgörande för betygsättningen i ämnena (punkt 1 mom. 3). Riksdagsskrivelsen 1982/83: 197 med anledning av nämnda utskottsbetänkande uppges av regeringen (s. 121) vara "slutbehandlad" med utfärdande av vissa förordningar som rör andra frågor i riksdagsskrivelsen än orienteringsämnena. Motion 1983/84: 313 tillstyrks därför av utskottet, som föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regeringen bör komplettera det ifrågavarande uppdraget till SÖ i enlighet med yrkandet i motionen.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *undervisning och betygsättning i orienteringsämnena på grundskolans högstadium*
   att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 313, med anledning av motion 1983/84: 1250 och med avslag på motion 1983/84: 2016 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

4. Antalet betygstillfällen i grundskolan (mom. 5)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 6 börjar "De nu" och på s. 7 slutar "utskottet motionerna" bort ha följande lydelse:

Betyg är enligt utskottets mening ett naturligt och nödvändigt led i strävan att inge respekt för kunskap och kompetens. Betyg bör ges på alla stadier i grundskolan.

Betyg innebär en stimulans för eleverna och utgör vid ansökan till vidare studier ett nödvändigt instrument för att söka bedöma med vilken framgång eleven kan bedriva vidare studier.

Betyg understryker respekten för rättssäkerheten genom att de på ett klarare sätt än samtal och omdömen kan tas emot av mottagaren. Betyg

innebär också att en viss kontroll utövas på den verksamhet skolan bedriver.

Med hänvisning härtill bör riksdagen begära att regeringen föranstaltar om åtgärder som leder till att riksdagens beslut år 1979 om betyg i grundskolan (prop. 1978/79: 180, UbU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 422) ändras i enlighet med yrkande 24 i motion 1983/84: 2016. Detta bör riksdagen med bifall till yrkandet och med anledning av motion 1983/84: 659 yrkandena 1 och 2 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 5 bort ha följande lydelse:

5. beträffande *antalet betygstillfällen i grundskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 24 och med anledning av motion 1983/84: 659 yrkandena 1 och 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

5. Visst lokalt initiativ i fråga om betygsättning (mom. 6)

Under förutsättning av avslag på reservation 4

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Utskottet avstyrkte" och slutar "årskurs 6" bort ha följande lydelse:

I motion 1983/84: 1239 (c) föreslås ett visst *lokalt initiativ i fråga om betygsättning* på sådant sätt att skolstyrelsen bör ges möjlighet att besluta komplettera de obligatoriska enskilda samtalen med betyg i årskurs 6.

Som utskottet ser det vore det av värde att skolstyrelserna får den i motionen föreslagna möjligheten. Detta bör riksdagen med bifall till motionen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *visst lokalt initiativ i fråga om betygsättning*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 1239 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

6. Det relativa betygssystemet m. m. (mom. 8)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 7 börjar "Utskottet finner" och på s. 8 slutar "yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör ett betygssystems syfte vara att fokusera skolans arbete på kunskapsinhämtningen och färdighetsträningen. Med den utgångspunkten anser utskottet det relativa betygssystemet

olämpligt. Det bör därför avvecklas till förmån för ett system som mäter elevernas kunskaper i förhållande till skolans krav.

Den modifiering av det relativa betygssystemet som beslutades våren 1979 innebär enligt utskottets uppfattning inte en tillräcklig förändring i riktning mot det av utskottet här redovisade syftet med betyg.

Ett nytt betygssystem bör vara så konstruerat att det mäter kunskap, inte rangordnar eleven. Betygen skall stimulera eleven till att förbättra och komplettera sina kunskaper. Det är också utskottets uppfattning att ett sådant betygssystem bör ha en skala med flera steg än dagens. Förslag om ett sådant betygssystem har i andra sammanhang förts fram till riksdagen av moderata samlingspartiet.

Riksdagen föreslås med anledning av motionerna 1983/84: 1690 yrkande 2 och 1983/84: 659 yrkande 3 ge regeringen till känna vad utskottet har anfört om ett nytt betygssystem.

dels att utskottets hemställan under 8 bort ha följande lydelse:

8. beträffande *det relativa betygssystemet m. m.*
   att riksdagen med anledning av motionerna 1983/84: 659 yrkande 3 och 1983/84: 1690 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

7. Konkurrenskomplettering av betyg (mom. 9)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 8 som börjar "Riksdagen har" och slutar "yrkande 25" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ifrågavarande bestämmelser bör ändras så att alla elever ges rätt att utan tidsbegränsning komplettera och förbättra sina slutbetyg från grundskolan och gymnasieskolan samt att även få tillgodoräkna sig dessa betyg i merithänseende. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 659 yrkande 4 och 1983/84: 2016 yrkande 25 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *konkurrenskomplettering av betyg*
   att riksdagen med bifall till motionerna 1983/84: 659 yrkande 4 och 1983/84: 2016 yrkande 25 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört,

8. Undervisning i engelska (mom. 11)

Per Unckel, Rune Rydén, Birgitta Rydle och Göran Allmér (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Enligt bestämmelserna" och slutar "därmed yrkandet" bort ha följande lydelse:

Utskottet ifrågasätter i likhet med motionärerna det meningsfulla i att påbörja studier i ett främmande språk, innan man tillägnat sig en ordentlig grund i det egna språket. Utskottet ansluter sig till förslaget i motionen att undervisningen i engelska skall kunna påbörjas först i årskurs 4. Möjligheterna att starta denna undervisning redan i årskurs 3 bör sålunda tas bort. Utskottet tillstyrker med det anförda motion 1983/84: 2016 yrkande 6 och föreslår att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om undervisning i engelska.

dels att utskottets hemställan under 11 bort ha följande lydelse:

11. beträffande *undervisning i engelska*
att riksdagen med bifall till motion 1983/84: 2016 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört.

Särskilt yttrande

Antalet betygstillfällen i grundskolan (mom. 5)

Nils Berndtson (vpk) anför:

Mot bakgrund av att utskottets majoritet har avstyrkt ett par borgerliga motioner med förslag att öka antalet tillfällen i grundskolan, då betyg skall ges, finner jag det angeläget att i sammanhanget som min principiella uppfattning framhålla att hela ungdomsskolan på sikt bör göras betygsfri.

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1984